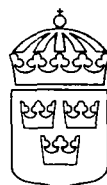

Regeringens proposition

1992/93:137

om gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag

Prop.
1992/93:137

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 4 februari 1993.

På regeringens vägnar

Bengt Westerberg

Reidunn Laurén

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändrad gränsdragning mellan handelsbolag och enkla bolag. Den nya gränsdragningen innebär att ett handelsbolag uppkommer först genom registrering i handelsregistret och att näringsverksamhet kan utövas även i ett enkelt bolag.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1995.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till Lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 och 3 §§ lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Ett handelsbolag föreligger, om två eller flera har avtalat att gemensamt utöva näringsverksamhet i bolag.

Första stycket gäller inte i fråga om verksamhet som medför skyldighet att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1979:141).

Bestämmelser om firma för handelsbolag finns i firmalagen (1974:156) och handelsregisterlagen (1974:157).

3 §

Ett enkelt bolag föreligger, om två eller flera har avtalat att utöva verksamhet i bolag utan att handelsbolag föreligger enligt 1 §.

Eu enkelt bolag blir ett handelsbolag, om bolaget förs in i handelsregistret.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2. För handelsbolag och enkla bolag som har bildats enligt äldre lag gäller den nya lagen med det undantag som följer av punkten 3.

3. För handelsbolag som har bildats före den 1 januari 1995 gäller 1 kap. 1 § i sin äldre lydelse till utgången av år 1995. Om ett sådant bolag vid utgången av 1995 inte har förts in i handelsregistret är bolaget upplöst.

2 Förslag till Lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Prop. 1992/93:137

Härigenom föreskrivs att 2 § handelsregisterlagen (1974:157) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I handelsregister införes enskild näringsidkare och handelsbolag samt ideell förening eller stiftelse som idkar näring.

Handelsbolag skall söka registrering, innan bolaget börjar sin verksamhet. Detsamma gäller enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976.

Enkelt bolag får införas i handelsregister i den ordning som föreskrives för handelsbolag. Vad i denna lag sägs om handelsbolag gäller även i fråga om sålunda registrerat enkelt bolag.

Föreslagen lydelse

2 §¹

I handelsregistret förs in

- 1. enskild näringsidkare,*
- 2. handelsbolag,*
- 3. ideell förening eller stiftelse som utövar näringsverksamhet, och*
- 4. bolagsmän i enkla bolag, om näringsverksamhet utövas i bolaget.*

En enskild näringsidkare, ideell förening eller stiftelse som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976, skall söka registrering innan verksamheten börjar. Detsamma gäller bolagsmännen i ett enkelt bolag, om den verksamhet som skall utövas i bolaget skulle ha medfört sådan bokföringsskyldighet.

Bestämmelserna i denna lag om enskild näringsidkare skall tillämpas på de bolagsmän i ett enkelt bolag som förs in i handelsregistret, dock med följande undantag:

- 1. Någon firma skall inte registreras för verksamheten.*
- 2. Bolagsmännen skall registreras under sina namn.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

¹ Senaste lydelse 1976:128.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 februari 1993

Närvarande: statsrådet B. Westerberg, ordförande, och statsråden Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Laurén

Proposition om gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag

1 Inledning

I den inom Justitiedepartementet upprättade promemorian Enmanshandelsbolag (dnr 89-2816) föreslås dels en ändrad gränsdragning mellan handelsbolag och enkla bolag och dels att en fysisk person ensam skall kunna bilda ett handelsbolag. Promemorian har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels promemorians huvudsakliga innehåll som *bilaga 1*, dels lagförslagen i promemorian som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr 89-2816).

Under ärendets beredning i Justitiedepartementet har kontakt hållits med företrädare för de danska, finländska, isländska och norska justitiedepartementen samt det danska industridepartementet.

Regeringen beslutade den 21 januari 1992 att inhämta lagrådets yttrande över lagförslagen. De till lagrådet överlämnade förslagen framgår av *bilaga 4*.

Lagrådet, som yttrade sig över de remitterade förslagen den 29 januari 1992, lämnade förslagen utan erinran. Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*. Vissa redaktionella jämkningar har gjorts i ett av de remitterade lagförslagen.

I det följande behandlas frågorna om gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag (avsnitt 2.1), registrering i samband med det enkla bolaget (avsnitt 2.2), det enkla bolaget och redovisningslagstiftningen (avsnitt 2.3), enmanshandelsbolag (avsnitt 2.4), ikraftträdande (avsnitt 2.5), och övergångsbestämmelser (avsnitt 2.6).

De enskilda lagbestämmelserna kommenteras i specialmotiveringen (avsnitt 4).

2 Allmän motivering

2.1 Gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag

Mitt förslag: Ett handelsbolag uppkommer först genom att bolaget förs in i handelsregistret.
Näringsverksamhet får utövas även i ett enkelt bolag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt eller lämnat promemorians förslag utan erinran.

Bakgrunden till mitt förslag: Regler om handelsbolag och enkla bolag finns i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag (HBL) som trädde i kraft den 1 juli 1981. Genom den upphävdes lagen (1895:64 s.1) om handelsbolag och enkla bolag.

Handelsbolaget utmärks av att det är en juridisk person, vilket bl.a. innebär att bolagets borgenärer har företräde till bolagsförmögenheten framför bolagsmännens privata borgenärer. Vidare ansvarar bolagsmännen solidariskt för de förbindelser som ingås på bolagets vägnar.

Det enkla bolaget däremot är inte någon juridisk person. I det enkla bolaget svarar en bolagsman i princip endast för förpliktelser på grund av avtal som han själv har deltagit i.

I 2 § handelsregisterlagen (1974:157) föreskrivs att ett handelsbolag skall söka registrering innan bolaget börjar sin verksamhet. Registrering eller ansökan om sådan är dock inte någon förutsättning för att ett handelsbolag skall anses föreligga.

Enligt 1895 års lag krävdes för att ett handelsbolag skulle föreligga, utöver bolagsavtalet, att bolaget hade gemensam firma och att bokföringsskyldighet skulle ha förelegat beträffande verksamheten enligt 1929 års bokföringslag.

Enligt huvudregeln i 1 kap. 1 § första stycket HBL föreligger ett handelsbolag, om två eller flera har avtalat att gemensamt utöva näringsverksamhet i bolag.

Den nämnda handelsbolagsdefinitionen i HBL innebär bl.a. att ett handelsbolag föreligger så snart den verksamhet som bolagsmännen har avtalat att utöva gemensamt är att hänföra till näringsverksamhet. Det behöver således inte längre vara fråga om något av de slag av näringsverksamhet som räknas upp i 1929 års bokföringslag. Detta betyder en i förhållande till 1895 års lag avsevärd utvidgning av användningsområdet för handelsbolagen och en motsvarande inskränkning för de enkla bolagen.

Den nyssnämnda huvudregeln om vad som är handelsbolag gäller emellertid inte i fråga om verksamhet som medför skyldighet att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen, 1979:141, (se 1 kap. 1 § andra stycket HBL). Detta innebär att om två eller flera fysiska personer eller dödsbon har avtalat att i bolag utöva näringsverksamhet

inom jord- eller skogsbruk så föreligger inte ett handelsbolag utan ett enkelt bolag (se 1 kap. 3 § HBL). Särbehandlingen av jord- och skogsbruk i förhållande till annan näring beror bl.a. på att den verksamhet som bedrivs på jordbruksfastighet i allmänhet är av mindre omfattning (se prop. 1979/80:143 s. 40).

Eftersom HBL även gäller för bolag som har bildats enligt äldre rätt, innebär HBL:s bestämning av begreppet handelsbolag att vissa verksamheter som tidigare har drivits som enkelt bolag omvandlas till handelsbolag. Lagstiftaren fann det dock skäligt att delägarna i ett näringsdrivande enkelt bolag gavs en viss övergångstid för att inrätta sig efter den nya ordningen. Enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till HBL skulle således den nya gränsdragningen emellan handelsbolag och enkla bolag först efter utgången av år 1985 gälla för bolag som har bildats före HBL:s ikraftträdande. Denna övergångstid har senare förlängts vid flera tillfällen och gäller nu till utgången av år 1994 (se SFS 1992:1210).

I sitt betänkande Staketmetod för beskattning av handelsbolag (SOU 1986:44) föreslog 1980 års företagskommitté att handelsbolaget skulle behandlas som ett särskilt skattesubjekt. Detta förutsatte enligt kommittén att fullklarhet måste råda om när ett handelsbolag förelåg. Kommittén föreslog därför att ett handelsbolag skall anses föreligga först sedan bolaget har förts in i handelsregistret. För en sådan ordning kunde enligt kommittén starka skäl anföras även från civilrättslig synpunkt. Förutom att någon tveksamhet inte längre skulle råda om när ett handelsbolag förelåg, innebär nämligen denna ordning att det blev möjligt att driva näringsverksamhet i enkelt bolag. Det sistnämnda ansåg kommittén vara av särskild betydelse vid jordbruksdrift och fiske samt vid uthyrning av lägenheter i samägda fastigheter.

På de av företagskommittén anförda grunderna föreslog även utredningen om reformerad företagsbeskattning (se betänkandet Reformerad företagsbeskattning, SOU 1989:34) att ett handelsbolag skall anses föreligga först sedan bolaget har förts in i handelsregistret.

De nämnda utredningarnas förslag har inte såvitt nu är i fråga lett till någon lagstiftning. I stället har utredningen om beskattning av enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag i sitt betänkande Neutral företagsbeskattning (SOU 1991:100) föreslagit nya regler om hur enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag skall beskattas. Dessa regler förutsätter varken att handelsbolaget görs till skattesubjekt eller att någon ny gräns dras mellan handelsbolag och enkla bolag.

Skälen för mitt förslag: Den nuvarande gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag innebär i princip att varje bolagsavtal om att utöva näringsverksamhet grundar ett handelsbolag. Denna gränsdragning kan enligt min mening med fog kritiseras på två olika grunder.

För det första kan den nuvarande gränsdragningen i vissa fall göra det svårt att dra en klar gränslinje mellan å ena sidan handelsbolag och å andra sidan enkla bolag och vissa konsortier (jfr prop. 1979/80:143 s. 39 f och bet. 1980/81:LU4 s.7 f). Denna oklarhet kan medföra betydande olägenheter. Tveksamhet kan således uppkomma både hos bolags-

männen och hos tredje man om i vilken rättslig form en viss verksamhet utövas. En sådan tveksamhet kan leda till osäkerhet om vilka regler som är tillämpliga när det gäller företagets inre rättsförhållanden och ansvarigheten gentemot tredje man. Vidare finns det från skatterättslig synpunkt ett starkt intresse av att det inte föreligger någon oklarhet om när ett handelsbolag är för handen, även om de skatterättsliga reformförslag som ursprungligen åberopades till stöd för en ny gränsdragning fått minskad aktualitet.

För det andra tillåter den nuvarande gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag endast att sådan näringsverksamhet som medför skyldighet att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen får utövas i enkelt bolag. Enligt min mening finns det emellertid ett behov av att kunna utöva även annan näringsverksamhet än jordbruk och skogsbruk i enkelt bolag. Ett exempel på sådan verksamhet är uthyrning av samägda fastigheter, där det ofta både för fastighetsägarna och för tredje man torde framstå som verklighetsfrämmande att betrakta uthyrningsverksamheten som ett handelsbolag. Ett annat exempel gäller yrkesfisket. Ofta drivs en och samma fiskeverksamhet av två bolag, av vilka det ena sedan gammalt utgjort ett enkelt bolag (fiskelaget) och det andra ett partrederi (båtlaget) som äger och tillhandahåller båten. Ett fiskelag har ofta kort varaktighet eller består av en växlande personkrets. Bl.a. av dessa skäl torde på detta område det enkla bolaget med dess delade betalningsansvar för bolagsmännen utgöra en lämplig företagsform (jfr skrivelse från Sveriges fiskares riksförbund i bilaga till prop. 1984/85:99). Enligt min uppfattning kan det inte uteslutas att det även på andra näringsområden föreligger ett behov av det enkla bolaget som en alternativ företagsform.

En regel om att ett handelsbolag uppkommer först då det på bolagsmännens begäran har förts in i handelsregistret tillgodoser enligt min mening önskemålet om en klar och entydig gränsdragning mellan handelsbolag och enkla bolag. Regeln innebär också att det överlämnas till bolagsmännen att avgöra om en näringsverksamhet skall utövas i handelsbolag eller enkelt bolag. Därigenom blir det alltså möjligt att utöva näringsverksamhet i enkelt bolag även i andra fall än då det är fråga om jordbruk eller skogsbruk. Det föreligger därför enligt min mening starka skäl av både civilrättslig och skatterättslig natur för den nu föreslagna gränsdragningen.

En remissinstans har avstyrkt promemorians förslag främst på den grunden att inträdet av bolagsmännens solidariska ansvar för bolags-skulden i fråga om näringsdrivande verksamhet är så viktigt för tredje man, att denna rättsverkan inte bör vara beroende av att bolaget registreras. För egen del kan jag inte tillmäta denna synpunkt någon avgörande vikt. Till följd av den nu föreslagna handelsbolagsdefinitionen kan nämligen tredje man alltid genom handelsregistret skaffa sig säker kännedom om huruvida han har att göra med ett handelsbolag där bolagsmännen är solidariskt ansvariga eller med ett enkelt bolag där endast den eller de bolagsmän som ingår förbindelsen ansvarar för dess fullgörande. Vidare finns redan i gällande rätt (se 4 kap. 6 § HBL) en bestämmelse om solidariskt ansvar för bolagsmännen i bl.a. sådana

fall då en vilseledande beteckning används som kan ge en medkontra-
hent den felaktiga föreställningen att han avtalar med ett handelsbolag.
Härtill kommer att det inte heller i framtiden torde vara praktiskt
möjligt att utöva näringsverksamhet i någon större skala i ett enkelt
bolag. Frånvaron av rättssubjektivitet och solidariskt ansvar är nämli-
gen ägnad att begränsa kreditmöjligheterna för ett sådant bolag. Inte
heller kan någon firma registreras för det enkla bolaget. Jag återkom-
mer till detta i det följande (avsnitt 2.2). I de flesta fall av näringsverk-
samhet torde bolagsmännen därför, liksom hittills, i eget intresse
komma att välja handelsbolagsformen framför det enkla bolaget.

2.2 Registreringsfrågor i samband med det enkla bolaget

Mitt förslag: Bolagsmännen i ett enkelt bolag har rätt att föras
in i handelsregistret, om näringsverksamhet utövas i bolaget.
Registreringsskyldighet för bolagsmännen föreligger, om närings-
verksamheten skulle ha medfört bokföringsskyldighet enligt bok-
föringslagen (1929:117) om denna gällt även efter utgången av år
1976. Någon firma skall inte registreras för näringsverksamhe-
ten.

Promemorian: Promemorian innehåller inte något förslag angående
registrering av enkla bolag eller av bolagsmännen i sådana bolag.

Remissinstanserna: Enligt Hovrätten över Skåne och Blekinge är det
inkonsekvent att ett enkelt bolag till skillnad från näringsverksamhet
av samma slag som drivs av t.ex. en enskild person inte skall vara
underkastat registrering i handelsregistret. En tänkbar lösning är enligt
hovrätten att vid registrering i handelsregistret skilja på handelsbolag
och enkla bolag.

Enligt Svenska Revisorsamfundet SRS föreligger det ett behov av
firmaskydd för enkla bolag som driver näringsverksamhet.

Skälen till mitt förslag: Enligt 2 § andra stycket handelsregisterlagen
gäller registreringsskyldighet bl.a. för enskilda näringsidkare som skul-
le ha varit bokföringsskyldiga enligt 1929 års bokföringslag om denna
gällt efter utgången av 1976. (Sistnämnda lag upphörde att gälla med
utgången av sistnämnda år.) Grunden för registreringsskyldigheten är
inte bara att näringslivet och allmänheten har intresse från informa-
tionssynpunkt av att näringsidkare i största möjliga mån låter registre-
ra sina företag, utan även att en något så när fullständig företagsregi-
strering är av stor betydelse också från offentligrättsliga synpunkter (se
prop. 1974:4 s. 193 och prop. 1975:104 s. 144). Enligt min uppfattning
är det otillfredsställande om en näringsverksamhet, som skulle ha varit
registreringsskyldig om den bedrevs av en enskild näringsidkare, und-
går denna skyldighet enbart av det skälet att verksamheten utövas i
enkelt bolag. Även i det fallet bör därför registreringsskyldighet inträ-
da, om verksamheten skulle ha medfört bokföringsplikt enligt 1929 års
bokföringslag. Ett enkelt bolag utgör emellertid inget rättssubjekt utan

är i princip endast ett obligationsrättsligt förhållande mellan bolagsmännen (se 1 kap. 4 § HBL, jfr SOU 1978:67 s. 118 f. och prop. 1979/80:143 s. 56). Registreringskyldigheten bör därför enligt min uppfattning inte innebära att själva bolaget skall registreras. I stället bör varje bolagsman registreras för sig.

Intresset från bl.a. offentligrättslig synpunkt av en registrering angående näringsverksamhet är mindre framträdande när det gäller typiska småföretagare utan anställda (se prop. 1975:104 s.144). För sådana enskilda näringsidkare och vissa andra näringsdrivande rättssubjekt som inte skulle ha varit bokföringskyldiga enligt 1929 års bokföringslag föreligger därför enligt handelsregisterlagen ingen registreringsplikt utan endast en rätt till registrering. Grunden för denna rätt är främst att varje näringsidkare skall ha möjlighet att få sin firma skyddad genom registrering (se prop. 1974:4 s. 192). Som jag strax skall återkomma till anser jag att firma inte bör kunna registreras för det enkla bolaget.

Det kan dock inte uteslutas att en bolagsman i ett näringsdrivande enkelt bolag av andra skäl än som nu nämnts kan önska registrering, även om näringsverksamheten inte skulle ha varit bokföringspliktig enligt 1929 års lag. Från allmän synpunkt möter det enligt min mening inte något hinder mot en sådan ordning. Den ordningen skulle bl.a. medföra att redan registrerade bolagsmän inte behöver avföras ur registret endast av det skälet att verksamheten inte längre har sådan omfattning som krävdes för bokföringsplikt enligt 1929 års lag. Jag anser således att en bolagsman i ett enkelt bolag bör ha rätt till registrering i handelsregistret under samma förutsättningar som bl.a. enskilda näringsidkare.

Enligt 1 § firmalagen (1974:156) är firma den benämning under vilken näringsidkare driver sin verksamhet. Med näringsidkare avses var och en som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art, både fysiska och juridiska personer (se t.ex. prop. 1975:104 s.140). Sedan länge (se t.ex. NJA II 1895 s. 49) gäller att ett enkelt bolag inte kan ha någon firma (jfr 4 kap. 5 och 6 §§ HBL). Bakgrunden till detta är att det enkla bolaget inte är en juridisk person och alltså inte kan ha någon egen förmögenhet, rättigheter eller skyldigheter som skall sammanhållas genom en firma. Något påtagligt praktiskt behov av att ändra denna ordning har inte påvisats. Förekomsten av en firma skulle vidare enligt min mening kunna ge sken av att det enkla bolaget är ett särskilt rättssubjekt. Vid en samlad bedömning kan jag därför inte finna att det nu bör öppnas möjlighet att registrera firma för det enkla bolaget.

2.3 Det enkla bolaget och redovisningslagstiftningen

Den nu föreslagna möjligheten att utöva näringsverksamhet i enkelt bolag aktualiserar frågan om redovisningslagstiftningens tillämplighet i sådana fall (jfr 1 § bokföringslagen, 1976:125). Frågan har inte berörts i promemorian eller av remissinstanserna. Redovisningskommittén (Ju 1991:07) har emellertid i uppdrag att göra en allmän översyn av

redovisningslagstiftningen och bör enligt sina direktiv slutföra utredningsuppdraget före den 1 december 1993. I avvaktan på resultatet av kommitténs arbete och då min avsikt är att den nya gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag skall börja gälla först den 1 januari 1995, avstår jag från att nu ta upp redovisningsfrågan till närmare behandling.

2.4 Enmanshandelsbolag

Mitt ställningstagande: Det införs inte någon möjlighet för en person att ensam bilda ett handelsbolag.

Promemorians förslag: En fysisk person får möjlighet att ensam bilda ett handelsbolag.

Remissinstanserna: Promemorians förslag har fått ett blandat mottagande under remissbehandlingen.

Bakgrunden till mitt ställningstagande: HBL medger inte att ett handelsbolag bildas av en ensam fysisk eller juridisk person. Däremot tillåter HBL att en enda person efter bildandet förvärvar alla andelarna i bolaget. I syfte att begränsa möjligheten att arbeta med enmanshandelsbolag föreskrivs dock i 2 kap. 28 § HBL att ett handelsbolag i vilket antalet bolagsmän har gått ned till en skall, när detta förhållande har bestått under sex månader, anses ha trätt i likvidation om så inte har skett tidigare.

I det tidigare nämnda betänkandet SOU 1989:34 presenterade utredningen om reformerad företagsbeskattning bl.a. två alternativa förslag till beskattning av egenföretagare som båda skulle ge egenföretagarna samma skattemässiga reserveringsmöjligheter som samtidigt föreslogs för aktiebolag. Det ena av dessa alternativ förutsatte att möjlighet skapades för en fysisk person att ensam bilda ett handelsbolag. Mot denna bakgrund har frågan om bildandet av sådana handelsbolag analyserats närmare ur civilrättslig synvinkel i den inom Justitiedepartementet upprättade promemorian Enmanshandelsbolag.

Som tidigare nämnts har därefter utredningen om beskattning av enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag i sitt betänkande SOU 1991:100 föreslagit nya regler om bl.a. hur enskilda näringsidkare skall beskattas. Dessa förslag kräver emellertid inte för sitt genomförande att det skapas möjlighet för en person att ensam bilda ett handelsbolag.

Grunden för mitt ställningstagande: Med hänsyn till förslagen i betänkandet SOU 1991:100 och det positiva bemötande som dessa förslag fått under remissbehandlingen av betänkandet finns det enligt min mening inte längre någon anledning att av skatterättsliga skäl införa en möjlighet för en fysisk person att ensam bilda ett handelsbolag. Vidare har det varken i promemorian eller av remissinstanserna gjorts gällande att några avgörande civilrättsliga skäl talar för ett införande av denna möjlighet. Inte heller jag anser att några sådana skäl föreligger. I stället skulle enligt min uppfattning godtagandet av

handelsbolag med en enda delägare såsom en normal företeelse vara ägnat att öka riskerna för godtyckliga förmögenhetsöverföringar mellan olika rättssubjekt (jfr SOU 1978:67 s. 104).

Jag anser alltså inte att det finns tillräckliga skäl att ändra den nuvarande begränsningen i HBL av möjligheterna att arbeta med enmanshandelsbolag.

2.5 Ikraftträdande m.m.

Den nu föreslagna gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag innebär att ett handelsbolag uppkommer först genom registreringen. Det är därför givetvis angeläget att ärenden om sådan registrering handläggs snabbt. Goda förutsättningar för detta har skapats genom den av riksdagen nyligen antagna lagstiftningen om ändrad handels- och föreningsregistrering (se prop. 1992/93:27, bet. 1992/93:LU10, rskr. 1992/93:75, SFS 1992:1448-1459). Sistnämnda lagstiftning innebär att ansvaret för handels- och föreningsregistren förs över från länsstyrelserna till Patent- och registreringsverket (PRV).

De olika länens register skall vara överförda till PRV senast den 31 december 1994. Som jag tidigare nämnt (se avsnitt 2.1) innebär vidare nu gällande övergångsbestämmelser till HBL att frågan om ett bolag som har bildats enligt äldre lag är att betrakta som ett handelsbolag eller ett enkelt bolag intill utgången av sistnämnda år skall bedömas enligt 1895 års lag om handelsbolag och enkla bolag. Den nu föreslagna lagstiftningen bör därför lämpligen träda i kraft den 1 januari 1995.

De föreslagna lagändringarna torde inte medföra några kostnader för det allmänna.

2.6 Övergångsbestämmelser

Mitt förslag: De nya reglerna om gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag skall gälla även för bolag som har bildats före den 1 januari 1995.

För ett handelsbolag som har bildats enligt äldre rätt gäller dock de äldre gränsdragningsreglerna så länge bolaget är oregistrerat.

Om ett sådant bolag ännu vid utgången av år 1995 är oregistrerat, skall det då anses upplöst.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. I promemorian föreslås även särskilda regler om att bolagsmännen skall svara solidariskt mot tredje man för ett upplöst bolags förpliktelser och inträda i bolagets ställe som part i de avtal som bolaget har slutit med tredje man.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har lämnat promemorians förslag utan erinran. En remissinstans har befarat att förslaget kan innebära en försämring för bolagsborgenärerna.

Skälen för mitt förslag: Enligt min mening är det uppenbart opraktiskt att ha olika bolagsdefinitioner beroende på vid vilken tidpunkt ett bolag bildats. De nya reglerna bör därför i princip gälla även för bolag som har bildats före ikraftträdandet.

Om den nya gränsdragningen tillämpas fullt ut på äldre bolag, skulle detta emellertid innebära att vid ikraftträdandet befintliga oregistrerade handelsbolag då förlorar sin egenskap av särskilda rättssubjekt och i stället formlöst övergår till att bli enkla bolag. En sådan ordning skulle kunna leda till oklarhet om rättsläget och rättsförluster för bolagets befintliga borgenärer. Samtidigt är det dock önskvärt att oregistrerade äldre handelsbolag inte består som särskilda rättssubjekt under någon längre tid vid sidan av registrerade handelsbolag. En lösning som knyter an till HBL:s regelverk är att betrakta oregistrerade handelsbolag som upplösta. En sådan lösning innebär inte enligt min mening att bolagsborgenärernas intressen åsidosätts. Redan enligt gällande rätt (se 2 kap. 34 § HBL) kan nämligen bolagsmännen, om de är ense, fördela bolagets tillgångar mellan sig på det sätt de önskar. Vidare svarar bolagsmännen solidariskt för bolagets förpliktelser även sedan detta upplösts (se 2 kap. 20 § HBL). Om behov av en likvidationsåtgärd uppkommer efter upplösningen är bestämmelserna i 2 kap. 45 § HBL om fortsatt likvidation tillämpliga. På grund av vad jag nu anfört anser jag, i enlighet med förslaget i promemorian, att ett oregistrerat handelsbolag bör betraktas som upplöst. Med hänsyn till den nyssnämnda bestämmelsen i 2 kap. 20 § HBL kan jag dock inte finna att det i detta sammanhang behöver införas några särskilda regler angående bolagsmännens solidariska ansvar för det upplösta bolagets förpliktelser. Vidare kan bolagsmännen genom en enkel registreringsåtgärd säkra handelsbolagets fortsatta bestånd. Därför anser jag, i motsats till vad som föreslagits i promemorian, att det är oföfogat med en bestämmelse som - för att skydda bolagsmännens intressen - föreskriver att bolagsmännen skall inträda i bolagets ställe som part i de avtal som bolaget har slutit med tredje man (jfr prop. 1973:168 s. 16 f.).

Främst för att olägenheter skall undvikas för bolagsmän som ansöker om registrering av bolaget under tiden närmast före eller efter de nya reglernas ikraftträdande bör, som föreslagits i promemorian, endast handelsbolag som ännu ett år efter ikraftträdandet är oregistrerade betraktas som upplösta.

När det gäller de föreslagna ändringarna i handelsregisterlagen behövs inte några särskilda övergångsbestämmelser.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom Justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag,
2. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157).

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen om handelsbolag och enkla bolag

1 kap. 1 §

Ett handelsbolag föreligger, om två eller flera har avtalat att gemensamt utöva näringsverksamhet i bolag *och bolaget har förts in i handelsregistret*.

Bestämmelser om firma för handelsbolag finns i firmalagen (1974:156) och handelsregisterlagen (1974:157).

Första stycket

Ändringen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1), innebär att det för att ett handelsbolag skall uppkomma krävs att bolaget har förts in i handelsregistret. För uppkomsten av handelsbolaget krävs därutöver, liksom enligt hittills gällande rätt, att "två eller flera har avtalat att gemensamt utöva näringsverksamhet i bolag".

I promemorian (s. 23) föreslogs att ordet gemensamt i den citerade texten skall utgå. Grunden för förslaget synes vara att ordet gemensamt ursprungligen infördes i lagtexten för att underlätta bedömningen av om ett konsortialavtal skall anses grunda ett handelsbolag eller inte samt att den nya, klarare gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag gör ordet överflödigt. Ordet gemensamt torde emellertid ge uttryck för den mera övergripande och alltjämt giltiga principen att ett bolagsavtal skall konstituera ett handelsbolag endast när näringsverksamheten verkligen skall ske i det gemensamma bolaget och inte hos bolagsmännen (se bet. 1980/81:LU4 s.14). Ordet gemensamt har därför fått stå kvar i lagtexten.

I promemorian (s.4, se även SOU 1989:34 s. 395) föreslås vidare att i den nyss citerade lagtexten ordet näringsverksamhet skall ersättas med ordet verksamhet. Några sakliga skäl för att annan verksamhet än näringsverksamhet skall kunna utövas i handelsbolag torde dock inte föreligga. Även ordet näringsverksamhet har därför fått kvarstå i lagtexten (se även specialmotiveringen till 1 kap. 3 §).

Andra stycket

Det hittillsvarande andra stycket har innehållit en undantagsbestämmelse som innebar att i bolag utövad näringsverksamhet med skyldighet att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen inte utgjorde handelsbolag. Eftersom bolagsmännen i fortsättningen skall kunna välja om en näringsverksamhet skall utövas i handelsbolag eller enkelt bolag har undantagsbestämmelsen blivit obehövlig och stycket har därför fått utgå.

Det nya andra stycket överensstämmer med det hittillsvarande tredje stycket.

Första stycket

Lagtexten, som är oförändrad, anger att ett enkelt bolag föreligger om två eller flera har avtalat att utöva verksamhet i bolag utan att handelsbolag föreligger enligt 1 §. Den föreslagna ändringen av sistnämnda lagrum innebär följaktligen, som närmare utvecklats i den allmänna motiveringen (se avsnitt 2.1), att i fortsättningen näringsverksamhet kan utövas i enkla bolag även i andra fall än som hittills har varit möjligt. Frågan har uppkommit om detta nya rättsläge bör föranleda någon ändring av bestämmelserna i 4 kap. HBL om bolagsmännens inbördes rättigheter och skyldigheter i ett enkelt bolag. Vid tillkomsten av dessa bestämmelser var nämligen utgångspunkten att det enkla bolaget i princip inte skall användas för näringsdrift. Ingen av bestämmelserna är dock tvingande och bolagsmännen kan alltså genom avtal reglera sina inbördes förhållanden på ett från lagen avvikande sätt. Härtill kommer att det redan i de ursprungliga förarbetena till HBL har förutsatts att bestämmelserna i 2 kap. om handelsbolagsmännens inbördes förhållanden kan komma till analog tillämpning på vissa enkla bolag (se prop. 1979/80:143 s. 142). Mot denna bakgrund och då det har antagits (se avsnitt 2.1) att det enkla bolaget även i fortsättningen endast mera undantagsvis kommer att användas för näringsdrift, har de berörda bestämmelserna i 4 kap. inte ansetts behöva ändras. Inte heller i övrigt har det ansetts erforderligt med några ändringar i sistnämnda kap.

Det förhållandet att ett handelsbolag för sin uppkomst kräver införande i handelsregistret medför att bolaget dessförinnan utgör ett enkelt bolag. Att så är fallet framgår av bestämmelserna i förevarande stycke.

Med hänsyn till bestämmelserna i 4 kap. 6 § HBL om solidariskt ansvar i vissa fall för bolagsmännen i ett enkelt bolag har det inte ansetts erforderligt med några särskilda regler angående ansvaret för förbindelser i sådana bolag som avses bli införda i handelsregistret, men där detta ännu inte har skett (jfr 2 kap. 13 § aktiebolagslagen, 1975:1385).

Andra stycket

Det hittillsvarande andra stycket har innehållit en bestämmelse om att ett enkelt bolag kan övergå till att bli handelsbolag genom att föras in i handelsregistret. Den nya konstruktionen av handelsbolagsbegreppet har gjort bestämmelsen överflödig och stycket har därför fått utgå.

Att stycket har utgått innebär också att i fortsättningen endast bolag som driver näringsverksamhet får föras in i handelsregistret (se 1 kap. 1 § första stycket denna lag jämfört med 2 § handelsregisterlagen; angående det hittillsvarande rättsläget se Nial. Om handelsbolag och enkla bolag, 1983, s.96, tidskriften Balans 2/1989 s. 44 och 5/1989 s.47, SOU 1989:34 s. 395 samt Pettersson m.fl., Handelsbolag/Årsredovisning, 1991, s.33 f).

Ikraftträdande och övergångsfrågor har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.5 och 2.6).

4.2 Förslaget till lag om ändring i handelsregisterlagen

2 §

I handelsregistret förs in

- 1. enskild näringsidkare,*
- 2. handelsbolag,*
- 3. ideell förening eller stiftelse som utövar näringsverksamhet, och*
- 4. bolagsmän i enkla bolag, om näringsverksamhet utövas i bolaget.*

En enskild näringsidkare, ideell förening eller stiftelse som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976, skall söka registrering innan verksamheten börjar. Detsamma gäller bolagsmännen i ett enkelt bolag om den verksamhet som skall utövas i bolaget skulle ha medfört sådan bokföringsskyldighet.

Bestämmelserna i denna lag om enskild näringsidkare skall tillämpas på de bolagsmän i ett enkelt bolag som förs in i handelsregistret, dock med följande undantag:

- 1. Någon firma skall inte registreras för verksamheten.*
- 2. Bolagsmännen skall registreras under sina namn.*

Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2).

Första stycket

Den nya bestämmelsen i punkt 4 innebär att bolagsmännen i ett enkelt bolag får föras in i handelsregistret om näringsverksamhet utövas i bolaget. Det bör observeras att det är bolagsmännen och inte bolaget som får föras in i handelsregistret enligt punkt 4. På det sättet skiljer sig verksamhet som bedrivs i form av enkelt bolag från verksamhet som bedrivs i form av handelsbolag. När det gäller handelsbolaget är det bolaget som är föremål för registreringen.

Två eller flera personer som skall bedriva näringsverksamhet i bolagsform kan alltså välja mellan att låta registrera bolaget eller att låta registrera bolagsmännen. I det förra fallet blir det fråga om ett handelsbolag och i det senare fallet blir det ett enkelt bolag.

Övriga ändringar i stycket är redaktionella.

Andra stycket

Enligt 1 kap. 1 § första stycket HBL i dess nu föreslagna lydelse uppkommer ett handelsbolag först genom registreringen. Bestämmelsen i den hittillsvarande första meningen av förevarande stycke om registreringskyldighet för handelsbolag har därför blivit överflödigt och meningen har fått utgå.

Den nya första meningen överensstämmer i sak med den hittillsvarande andra meningen.

Den nya andra meningen innebär att registreringsskyldighet föreligger för bolagsmännen i ett enkelt bolag under samma förutsättningar som gäller för enskilda näringsidkare, ideella föreningar och stiftelser.

Tredje stycket

Föreskriften om att bestämmelserna i förevarande lag om enskild näringsidkare skall tillämpas på bolagsmännen innebär bl.a. att sådana uppgifter, med undantag för uppgift om firma, som handelsregistret enligt 4 § skall innehålla om en enskild näringsidkare även skall redovisas för bolagsmännen.

Eftersom det enkla bolaget inte utgör ett särskilt rättssubjekt torde prokuralagen (1974:158) inte vara tillämplig i fråga om näringsverksamhet som utövas i sådant bolag (se 1 § första stycket sistnämnda lag). Bestämmelserna i 8 § handelsregisterlagen om registrering av procura är följaktligen inte tillämpliga när det gäller ett enkelt bolag eller dess bolagsmän.

Enligt punkt 1 skall inte någon firma registreras för verksamhet som utövas i ett enkelt bolag. Detta innebär att de bestämmelser i handelsregisterlagen som avser enskilda näringsidkares firma (se 4 § första stycket, 5–7 §§, 15 § första stycket och 16 § första och tredje styckena) inte blir tillämpliga vare sig på det enkla bolaget eller på bolagsmännen.

I punkt 2 finns en bestämmelse om att bolagsmännen skall registreras under sina namn (jfr 5 §).

Ikraftträdande m.m.

Ikraftträdandet har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.5).

Som framhållits i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.6) har några särskilda övergångsbestämmelser inte ansetts erforderliga.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag,
2. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157).

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås vissa ändringar i lagen om handelsbolag och enkla bolag samt i handelsregisterlagen. Förslaget innebär att det skall bli möjligt för en fysisk person att ensam bilda och driva handelsbolag, s.k. enmanshandelsbolag. Förslaget innebär vidare att registreringen i handelsregistret, såsom redan föreslagits i betänkandet (SOU 1989:34) Reformerad företagsbeskattning, skall konstituera handelsbolaget.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag att 1 kap. 1 och 2 §§ samt 2 kap. 17, 19, 20, 28 och 35 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Ett handelsbolag föreligger, om två eller flera har avtalat att *gemensamt* utöva *näringsverksamhet* i bolag.

Ett handelsbolag föreligger, om två eller flera har avtalat att *utöva verksamhet* i bolag och bolaget har registrerats i handelsregistret. Ett handelsbolag föreligger också om en ensam fysisk person driver *näringsverksamhet* och verksamheten är registrerad i handelsregistret som handelsbolag.

Första stycket gäller inte i fråga om verksamhet som medför skyldighet att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1979:41).

Bestämmelser om firma för handelsbolag finns i firmalagen (1974:156) och handelsregisterlagen (1974:157).

2 §

Ett kommanditbolag är ett handelsbolag i vilket en eller flera *bolagsmän* har förbehållit sig att inte svara för bolagets förbindelser med mera än han har satt in eller åtagit sig att sätta in i bolaget. En sådan bolagsman kallas kommanditdelägare. Annan bolagsman i kommanditbolaget kallas komplementär.

Ett kommanditbolag är ett handelsbolag *med flera bolagsmän* i vilket en eller flera *av dessa* har förbehållit sig att inte svara för bolagets förbindelser med mera än han har satt in eller åtagit sig att sätta in i bolaget. En sådan bolagsman kallas kommanditdelägare. Annan bolagsman i kommanditbolaget kallas komplementär.

2 kap.

17 §

Var och en av bolagsmännen företräder bolaget, om inte något annat har avtalats eller följer av 31 §.

Ett bolag med flera bolagsmän företräds av var och en av dessa, om inte något annat har avtalats eller följer av 31 §.

En bolagsman som har visat trolöshet i bolagets angelägenheter kan på talan av någon annan bolagsman av domstol skiljas från rätten att företräda bolaget. Domstolens avgörande får verkställas utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft.

19 §

Prokura får meddelas endast av samtliga bolagsmän i förening. Varje bolagsman som är behörig att företräda bolaget kan återkalla prokuran. *I ett bolag med flera bolagsmän får prokura meddelas endast av samtliga bolagsmän i förening. Varje bolagsman som är behörig att företräda bolaget kan återkalla prokuran.*

Första stycket gäller inte, om något annat har avtalats mellan bolagsmännen.

BI övrigt finns bestämmelser om prokura i prokuralagen (1974:158).

20 §

Bolagsmännen svarar solidariskt för bolagets förpliktelser. *Bolagsmän svarar solidariskt för bolagets förpliktelser.*

I en bolagsmans konkurs skall fordran beräknas på fordringens belopp efter avdrag för vad bolagsborgenären kan få ut av bolaget. *utdelning för en bolagsborgenärs*

28 §

Ett handelsbolag i vilket antalet bolagsmän har gått ned till en skall, när detta förhållande har bestått under sex månader, anses ha trätt i likvidation, om så ej skett tidigare. *Om antalet bolagsmän i ett handelsbolag har gått ned så att en juridisk person är ensam bolagsman skall bolaget, när detta förhållande har bestått under sex månader, anses ha trätt i likvidation, om så ej skett tidigare.*

35 §

Om ett handelsbolag i vilket antalet bolagsmän har gått ned till en har trätt i likvidation, får bolagets rörelse fortsättas eller annars rättshandlingar eller andra åtgärder vidtas endast i den mån det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skälig tid för att skaffa en ny anställning. *Om ett handelsbolag har trätt i likvidation enligt 28 §, får bolagets rörelse fortsättas eller annars rättshandlingar eller andra åtgärder vidtas endast i den mån det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skälig tid för att skaffa en ny anställning.*

En rättshandling, som är otillåten enligt första stycket, får åberopas mot bolaget av den mot vilken rättshandlingen företogs endast om denne varken kände till eller borde ha känt till de omständigheter som medförde att rättshandlingen var otillåten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

2. I fråga om handelsbolag som har bildats före den 1 januari 1991 gäller 1 kap. 1 § i sin äldre lydelse till utgången av år 1991. Om ett sådant handelsbolag vid utgången av år 1991 inte har registrerats i handelsregistret är bolaget upplöst. Bolagsmännen i sådant bolag svarar solidariskt för förpliktelser som handelsbolaget har ingått före den 1 januari 1992. Bolagsmännen inträder i bolagets ställe som part i de avtal bolaget har slutit med tredje man.

2 Förslag till Lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Prop. 1992/93:137
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om handelsregisterlagen (1974:157) att 2, 4 och 13 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I handelsregister införes enskild näringsidkare och handelsbolag samt ideell förening eller stiftelse som idkar näring.

Handelsbolag skall söka registrering, innan bolaget börjar sin verksamhet. Detsamma gäller enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976.

Enkelt bolag får införas i handelsregister i den ordning som föreskrives för handelsbolag. Vad i denna lag sägs om handelsbolag gäller även i fråga om sålunda registrerat enkelt bolag.

Enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse, som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976, skall söka registrering innan verksamheten börjar.

Enkelt bolag får införas i handelsregistret med verkan att bolaget enligt lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag utgör ett handelsbolag. Motsvarande gäller en enskild näringsidkare som ansöker om registrering av sin verksamhet som handelsbolag.

4 §

Handelsregister skall innehålla följande uppgifter om:

Enskild näringsidkare

1. näringsidkarens firma,
2. näringsidkarens fullständiga namn, bostads- och postadress samt telefon,
3. näringsverksamhetens art,
4. den ort där huvudkontoret är inrättat samt kontorets postadress och telefon.

Handelsbolag:

1. bolagets firma,
2. näringsverksamhetens art,
3. den ort där huvudkontoret är inrättat samt kontorets postadress och telefon,
4. bolagsmännens fullständiga namn, bostads- och postadresser samt telefon,

Handelsbolag:

1. bolagets firma,
2. näringsverksamhetens art *och i förekommande fall arten av annan verksamhet,*
3. den ort där huvudkontoret är inrättat samt kontorets postadress och telefon,
4. bolagsmännens fullständiga namn, bostads- och postadresser samt telefon,

¹ Senaste lydelse 1976:128.

5. av vem och hur bolagets firma tecknas, när ej firman får tecknas av varje bolagsman ensam,

6. om bolaget utgör kommanditbolag, vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

5. av vem och hur bolagets firma tecknas, när ej firman får tecknas av varje bolagsman ensam,

6. om bolaget utgör kommanditbolag, vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

Ideell förening och stiftelse:

1. den firma under vilken föreningen eller stiftelsen idkar näring,
2. föreningens eller stiftelsens namn, om det ej sammanfaller med firman,
3. näringsverksamhetens art,
4. den ort där föreningens eller stiftelsens styrelse har sitt säte samt föreningens eller stiftelsens postadress och telefon,
5. styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn, bostads- och postadresser samt telefon,
6. av vem och hur föreningens eller stiftelsens namn tecknas, om ej namnet tecknas av styrelsen ensam.

13 §

Upphör näringsidkare med sin verksamhet eller överlättes verksamheten eller sättes den under likvidation eller sker i annat fall ändring i fråga om uppgift som registrerats, skall anmälan härom ofördröjligen göras till varje länsstyrelse där registrering skett.

Anmälan göres och handlägges i den ordning som gäller för ansökan om registrering, om ej annat följer av vad nedan i denna paragraf sägs eller av vad Konungen bestämmer.

Har enskild näringsidkare avlidit, är den som har vård om boet skyldig att göra anmälan med anledning av dödsfallet. Har delägare i handelsbolag avlidit, åligger anmälningsskyldigheten övriga bolagsmän. Om domstol utsett likvidator i handelsbolag, är han anmälningsskyldig beträffande bolaget. Bolagsman som lämnat bolaget har rätt att göra anmälan om sin avgång. Återkallelse av prokura får anmälas av varje bolagsman som ej är utesluten från rätten att företräda bolaget.

Har enskild näringsidkare eller bolagsman i handelsbolag med en bolagsman avlidit, är den som har vård om boet skyldig att göra anmälan med anledning av dödsfallet. Har delägare i handelsbolag med flera bolagsmän avlidit, åligger anmälningsskyldigheten övriga bolagsmän. Om domstol utsett likvidator i handelsbolag, är han anmälningsskyldig beträffande bolaget. Bolagsman som lämnat bolaget har rätt att göra anmälan om sin avgång. Återkallelse av prokura får anmälas av varje bolagsman som ej är utesluten från rätten att företräda bolaget.

Omfattar överlåtelse av näringsverksamhet även firman, skall anmälan om överlåtelsen göras av den nye innehavaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1992/93:137

Bilaga 3

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Riksåklagaren, Riksskatteverket, Kronofogdemyndigheten i Stockholms län, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Länsstyrelsernas organisationsnämnd, Länsstyrelsen i Malmöhus län, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Ackordscentral, Tjänstemännens Centralorganisation, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svenska Bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges Föreningsbankers Förbund, Finansbolagens Förening, Svenska Handelskammarförbundet, Sveriges Industriförbund, Sveriges Köpmannaförbund, Företagareförbundet, Småföretagens Riksorganisation, Entreprenörföreningen, Grossistförbundet Svensk Handel, Lantbrukarnas Riksförbund, Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR, Svenska Revisorsamfundet SRS, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund, Föreningen Ekonomer inom exekutionsväsendet samt Föreningen Sveriges Kronofogdar.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 och 3 §§ lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. 1 §

Ett handelsbolag föreligger, om två eller flera har avtalat att gemensamt utöva näringsverksamhet i bolag.

Ett handelsbolag föreligger, om två eller flera har avtalat att gemensamt utöva näringsverksamhet i bolag *och bolaget har förts in i handelsregistret.*

Första stycket gäller inte i fråga om verksamhet som medför skyldighet att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1979:141).

Bestämmelser om firma för handelsbolag finns i firmalagen (1974:156) och handelsregisterlagen (1974:157).

3 §

Ett enkelt bolag föreligger, om två eller flera har avtalat att utöva verksamhet i bolag utan att handelsbolag föreligger enligt 1 §.

Ett enkelt bolag blir ett handelsbolag, om bolaget förs in i handelsregistret.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2. För handelsbolag och enkla bolag som har bildats enligt äldre lag gäller den nya lagen med det undantag som följer av punkten 3.

3. För handelsbolag som har bildats före den 1 januari 1995 gäller 1 kap. 1 § i sin äldre lydelse till utgången av år 1995. Om ett sådant bolag vid utgången av 1995 inte har förts in i handelsregistret är bolaget upplöst.

2 Förslag till Lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Prop. 1992/93:137
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 2 § handelsregisterlagen (1974:157) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I handelsregister införes enskild näringsidkare och handelsbolag samt ideell förening eller stiftelse som idkar näring.

Handelsbolag skall söka registrering, innan bolaget börjar sin verksamhet. Detsamma gäller enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976.

Enkelt bolag får införas i handelsregister i den ordning som föreskrives för handelsbolag. Vad i denna lag sägs om handelsbolag gäller även i fråga om sålunda registrerat enkelt bolag.

Föreslagen lydelse

2 §

I handelsregistret förs in
1. enskilda näringsidkare,
2. handelsbolag,
3. ideella föreningar eller stiftelser som utövar näringsverksamhet, och

4. bolagsmän i enkla bolag, om näringsverksamhet utövas i bolaget.

En enskild näringsidkare, ideell förening eller stiftelse som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976, skall söka registrering innan verksamheten börjar. Detsamma gäller bolagsmännen i ett enkelt bolag, om den verksamhet som skall utövas i bolaget skulle ha medfört sådan bokföringsskyldighet.

Bestämmelserna i denna lag om enskilda näringsidkare skall tillämpas på de bolagsmän i ett enkelt bolag som förs in i handelsregistret, dock med följande undantag:

1. Någon firma skall inte registreras för verksamheten.

2. Bolagsmännen skall registreras under sina namn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1993-01-29

Närvarande: justitierådet Per Jermsten, regeringsrådet Stig von Bahr, justitierådet Inger Nyström.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 21 januari 1993 har regeringen på hemställan av statsrådet Laurén beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag,

2. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av kanslirådet Per Pettersson.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 februari 1993	4
1 Inledning	4
2 Allmän motivering	5
2.1 Gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag	5
2.2 Registreringsfrågor i samband med det enkla bolaget	8
2.3 Det enkla bolaget och redovisningslagstiftningen	9
2.4 Enmanshandelsbolag	10
2.5 Ikraftträdande m.m.	11
2.6 Övergångsbestämmelser	11
3 Upprättade lagförslag	12
4 Specialmotivering	13
4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen om handelsbolag och enkla bolag	13
4.2 Förslaget till lag om ändring i handelsregisterlagen	15
5 Hemställan	16
6 Beslut	16
Bilaga 1 Promemorians huvudsakliga innehåll	17
Bilaga 2 Lagförslagen i promemorian	18
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanserna	22
Bilaga 4 De remitterade förslagen	23
Bilaga 5 Lagrådets yttrande	25